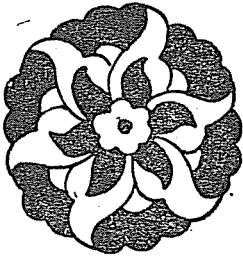

Edebiyat

Tevfik Fikret'e
Reddiye «1»

Ahmed AVNİ

«Bana anlatma o râna dini
.....
Hepsini, hepsini yaptım heyhât»

Aferin şâir-i şâh-ı mâna
İşte bak böyle olur fart-ı zekâ
Okumuşsun o kitâb-ı gaybı
Dinlemişsin o itâb-ı gaybı
Sevk-i cennetle namaz kılmışsın
Nâr-ı düzahdan ise yılmışsın
Hakka ücret ile sâcid olmak
Nefsinin hazzına âbid olmak
Bu mudur anladığın Kur'an'ı?
Böyle mi bilmiş idin Rahmânı?
Bu biliş anlayış imân-ı avam
Ehl-i idrâke bu imân haram
Bu sebebden bu kitâb-ı pür tâb
Ediyor her ülü'l-elbâba hitâb
Sana Kur'an dedi ki ol âgâh
Yapma Allahla beraber bir ilâh
Sen ise vehmini Allah yaptın
Nefs-i mevhumunu sevdin, tapdın
Sanma ki doğru bir imân ettin
Dinini nefesine kurban ettin
Böyle imân beğenilmez elbet
Getirir âdeme bir gün nekbet
Böyle din tutma mukallitlikdir
Müteşebbisleri hep hâlikdir
Çünkü bir püfle esası yıkılır
Bu soğuk tapmadan elbet bıkılır
Başka bir şeydir o imân-ı yakın
Edemez kimse ona şek telkin

(1) Muhterem Mahir İZ hocamızın geçen yazısında zikri geçen Tevfik Fikret'in M. Âkife verdiği cevaba Mesnevî şârihi A. Avnî Bey tarafından yazılan reddiyedir. Şimdiye kadar hiç bir yerde neşredilmeyen bu reddiye, ilk olarak mecmuamız tarafından neşredilmektedir.

Sen de vehminden usandı baktın
Bu sebebden ki o dinden çıktın
Yıktın amma yerine hak mı kodun
Ne gezer gitti odun, geldi odun!

«Bilmeden, görmeden imân ettim

.....
Kandığın şeylere hep kanmışım

Bu ne söz ey mütefekkir üstâd
Görünür anda meânî-i tezat
Bil ki ahyâradır ancak imân
Kuvvet ü za'f ile mevsuf bir şân
Görülen şeye ne hâcet imân
İster inkâr et onu, ister iman
O, odur sıdk-ı vücûdu zâhir
O görüş şekk ü zünûnu kâhir
Bilmeden, görmeden imân etmek
Bu esaslarla döner çerh-i felek
Gayba imânla nizâm-ı âlem
Gayba imânla yaşar bir âdem
Meselâ tâcir olan bir insan
Gayba imânla açar bir dükkân
Çünkü gâibdeki ribha imân
Etti, elbet çalısır pây zenân
Var kıyas et bunu hepsi böyle
Sözü artık düşünüb de söyle
İşitirsen haberî bir kavli
Sıdka da kizbe de mümkün hamli
Göz görünce gider imân artık
Sıdka, ya kizbe gelir bir varlık
İşte Kur'an da haberdır üstâd
Sıdkına hangi görüş verdi fesâd
Sana Kur'an dedi ki Allah var
Bu avâlim hep o Allah'la yaşar
Zâhir u bâtın u evvel âhir
Âkilin çeşmine günden bâhir
Zât-ı pâki bütün eşyâyı muhit
Öyle kayyûm-i cihâd ki o latif
Ondan evvel bütün eşyâsı kesif
Ne görüb bunları tekzib ettin
Neyle sen cânib-i küfre gittin
Fen mi? fen âkili idlâl etmez
Bu esâsâtı o ihlâl etmez
İftira bu hezeyanlar fenne
Bilir erbâb-ı ferâset fen ne?
Müslümanlık fen ile tev'emdir
Dahleden fenne, o bir sersemdir
Kişi olmaz ise sâhib temyiz
Ne okursa okusun şûr-engiz
Hangi bir fen dedi ki cüz külden
Efdal u ekmele olurmuş bazen
Böyle hükmetti fakat maddiyyûn
Çünkü temyizi harâb etti zünûn
Biri ferzend-i fünûn dîdesine
Böyle sormuş ki şu avcumdaki ne?
Delikanlı kalemi almış ele
Dalmış endişe-i cifr ü remele
Demiş o gizlediğin şey benden
Sarıdır, ortası boştur ma'den
Pederi beht ile sormuş o nedir
Böyle bir şey ne olur hükümünü vir
Humku biçâreyi etmiş mecbûr
Bilbedâhe deyivermiş kalbur
O zavallı peder etmiş feryâd
Vasfın âlâ idi, hükümün berbâd
Nereye gitti o temyiz a çocuk

Sadır oldu doluluktan boşluk
Neye sen bilmedin ey fenn dide
Koca kalbur sığamaz keff-i yede.

«Sevdim Allah'ı, da peygamberi de

.....
Başka yoldan varırmış hakka»

Sevdiğin nefsin imiş ey üstâd
Vehmin etmiş sana hâlik icâd
Hakk u peygamberi hep önde durur
Hotperestâne kavi sille vurur
Hak u peygamberini bilse idin
Hakka isâl edecekti seni din
Lâkin evhâmına taptın cidden
Böyle boşluklara düştün birden
Boşluğu şimdi hakikat sandın
Âteş-i vehmine tekrar yandın
Çıkmadın, esfele indin yerden
Atdan indin, eşeğe bindin sen.

«Saydığım hârikalar, mu'cizeler

.....
Putunu kendi yapar, kendi tapar»

Enbiyâ eyledi hakka dâvet
Humakâ dâvete etti hiddet
Ukalâ dinledi tâbi oldu
Nûr-i hak akl ile lâmi' oldu
Bazısı çıktı içinden dedi yok
Benzeyenleri içimizden sana çok
Görelim farkını tâbi olalım
Sözünün sıdkına kâni' olalım
Dedi peygamber, alın işte kelâm
Akla tatbik ediniz, var mı hatâm?
Dediler: «söz bize kâfi gelmez,
Söz bizim zihnimizi hiç çelmez»
İsteriz hârika görmek senden
Bu nübüvvet bize olsun rûşen»
Ukalâ etmedi bunda ısrar
Gördüler çünkü sözü mânidâr
Ancak ahmakları kandırmak için
Enbiyâ mu'cize gösterdi o gün
O kemalâtı bu günkü humakâ
Sandılar hep birer efsûn-i zekâ
O havârik değil efsûn-i beşer
Verdi ferdâya da burhân u eser
Meselâ mu'cize-i şakk-ı kamer
Oldu Hind ehline de hayret-ber
İngiliz gayretî bir asır evvel
Hind'de bulmuştu acib bir heykel
Onda şöyle bir ibare mevzu'
«Sene-i şakk-ı kamerde masnu»
İnşikâk-ı kameri hind ehli
Görerek hep buna şaşmış belli
Mu'cizat ehlinin işte yarını
İngilizler açıyor sırlarını
Dinine hizmet ederken ağıyar
Yıkıyorsun onu sen câhil yâr!
Hangi bir mu'cize oldu bâtil
O senin fennin ile ey âtil!
Birinini yaptığını yap görelim
Görelim onları kimmiş, sen kim!
Kendini satmadı onlar asla
Sattılar ma'rifet-i nûr-i Hudâ
Beşeri etmedi onlar idlâl
Onlara tâbi olan buldu kemâl
Onların maksadını ârif olan

Putunu kırdı bütün gizli, iyân
Gizli put ,vehm-i hayâlâtındır
İ'tikadât-ı muhalâtındır
Sana hep kendi hayâlin hâkim
Deme ben Rabb tanımam bi bâkim
Sana her lâhzada bin put icâd
Ederek taptırır ey kör üstâd
Sen de ma'bûdunu yaptın, taptın
Zannedersin yeni bir şey yaptın
Gâfilin bunca dalâletleri var
Putunu kendi kırar, kendi yapar!
Muğfil u muğfel olan bak kimdir
Çeşm-i insafda kim mücrimdir?
Bu ona benzedi ey nâ binâ
Mesnevisinde dedi Mevlânâ:
Dört kişi şöyle namaza durmuş
Şu suali birisi kondurmuş
Kılarız biz bu namazı amma
Girdi mi vakti namazın acabâ?
Birisi sus demiş 'ey yâr-ı vefâ
Namazı bozdu kelâm-ı dünyâ
Yâr-ı sâlis de demiş ey ihvân
İkinizden de bu hâl oldu iyân
Yâr-ı râbi' demiş Allah'a senâ
Ki namazda beni hıfzetti Hudâ.
Birinin yaptığını yaptı biri
Olmadı kendi işinden haberi
Sen de bunlar gibi yaptın aynen
Bilmedin yaptığını gafletten
Mürde aklın işi hep gaflettir
Dâima hâli onun sekrettir.
Cesedin aklı olunca mürde
Hükm-i hayvana girer her yerde
Cism-i hayvan yular ister elbet
O yularsız bırakılsa, dehşet!
Yuları hayvana hayvan takmaz
O zavallı bu hünerden çakmaz
Ona bir âkil ü dâna ister
Ki o biçareye olsun rehber.
İçlerinde nice gem almaz var
Onlara darbe-i te'dib yarar!
Mürde akla dem-i İsâ lâzım
Zulmete bir yed-i beyzâ lâzım
Nefs-i Firavna âsây-ı Musâ
Çıkarak olmalı bir ejderhâ

«Ara git deyrini, gez Kâ'besini

Acı bir darbe yiyip devrildim»

Sendey şâir-i yektâ-yı zaman
Arpa tüccarı kadar yok iz'an
Bir avuç arpa gören bir tâcîr
Yığının vafasını farka kâdir
Bir nümüne bu vücudun külden
Dolu mu, boş mu düşün bir cidden
Görüşün var, bilişin var, var var
Bu hünerler gider icâda kadar.
Sendey varken bu kadar vaf-ı celil
Ya niçin kelleni ettin techil?
Kendinin vafasına bak da bâri
Kelleni görme kemâlden âri
Vehmin icâdı evet boşluktur
Boşluğa tapma da serhoşluktur
Aradı Ka'beyi, deyri vehmin
Geride durdu ararken fehmin
Yerde, ya gökte ararken humakâ

Onu kendinde bulur ehl-i zekâ
Çünkü mevcûd-i hakiki dedi: «Biz,
Âdeme şah damarından yakınız»
Ata bindin, at ararsın gâfil,
Dolaşırsın yine câhil câhil!
Bilirim anlamadın sen bu sözü
Kâle sığmaz bu meâninin özü.
Çünkü dostum bu meâni zevki
Vermiyor zevki kelâmın sevki
Bir misâlden bunu telmih edeyim
Mümkünü lâfz ile tavzih edeyim
Bulut olmasa buhârât-ı Hudâ
O letâfetle görünmez ebedâ
Bulutlu hissedemez lâmîsemiz
Su olunca ederiz hep temyiz
Su donunca katılıp şekle girer
Eriyip sonra yine asla erer
Evvelâ yoktu buzun eşkâli
Nereden çıktı onun ahvâli
Sıfât-ı ârıza-yı zât-ı buhar
Oldu her mertebesinde seyyâr
Sıfât-ı ârıza da asl adem
Bak düşün işte hudûs, işte kîdem.
İşte mevcûd-i hakiki-i latif
Eyledi kendini böyle tekşif
Bu suver fıskırır ondan dâim
O vücuttur bu nizâma hâkim
Hep onundur bütün evsâf-ı suver
Zannedersin ki suverden bu hüner
Topunun hâlikı bu nûr-i mübin
Gördü vehmin onu bir vehm-i cebin
Sen onu madde mi sandın sâde
Bunu bil ki yarı yoldur madde
Akl ü vehm ile bundan fazla
Gidemezsin o hakiki asla
Fen seni madde içinde çevirir
Sonra zulmetler içinde devirir
İşte dostum bu sebebden yandın
Vehmini ayn-ı hakikat sandın.
Sana gösterdi o vehmin biri çok
Doluyu boş, boşu mâli, varı yok.

«Şimdi bi kayd-ı cinân u nirân

Ben beni bir kayadan fark etmem

Âferin safsata-perdâz üstâd
Yine bir safsata ettin icâd
Evvelâ hilkafe hâlik lâzım
Onu nefy etmiş idin üstâdım.
Hâlik olmazsa, nasıl hilkafe olur?
Ona tapmak ne büyük gaflet olur.
Sâniyen âbide mâbud ister,
Sen ona yok dedin üstâd-ı hüner.
Bu ibadet kimedir ey şaşkın?
Ne kadar kuvvet-i vehmin taşkın!
Her taraf sence bütün boşluktur
Boşluğa tapma ne serhoşluktur.
Bâde-i vehm ile sermest oldun
İşte ondan bu kadar pest oldun
Türrehât oldu kelâmın böyle
Hiç düşünme hezeyanlar böyle
Sâlisen uymadı fi'lîn sözüne
Bu niçin çarpmadı bilmem gözüne?
Sana zangoç denilince lertzân
Hakka, peygambere ettin hezeyân.
O zavallı kaya mâhiyyetle

Ayak altında gezer zilletle.
Sen seni bir kayadan fark ettin
Sana zangoç diyeni incittin.
Bil ki dostum kaya senden efdâl
Böyle insan da behâyimden edal!

«Bir minik kuşla biriz tapmakta

İşte vicdanıma bunlar mahrek»

Kuşla bir olsan eğer tapmakta
Öyle müstağrak olurdu Hak'da
O minik sevk-i tabiatla yaşar
O tabiat ki bütün Hak'la coşar
Hâli tefviz ü tevekkül dâim
İğvicâcât u fesattan sâlim
Nefsini Hâluka etmiş tevdi'
Müsterihâne yaşar gönlü vasi
Yaşıyor kimselere yok zararı
O zavallı yer içer mâhadarı.
Nağme-i Hakka Hakkı tesbîh u salât
İşi dâim bu ibâdetle sebât
İki üç türlü görünmez o minik
Sâdedir hâli onun-yok ikilik.
Bir düşün sen de aceb böyle misin?
Bence sen bu beşerin bir gamısın
O açıktır görünür, sen kapalı,
Saf o yekpâre kumaş, sen yamalı.
Kalbini Hakkına, peygamberine,
Raptedenlerden a zâlim sana ne?
Nâm-ı şî'r altına koydun zehri,
Onu nasafet diye sattın cehri.
Bu mudur halka senin merhametin?
Bu mudur mefharetin, marifetin?
Bu mudur hayr, senin indinde,
Buna şerhler de eder hep hande.
Hayr u şerri edemezken temyiz
Hâme-i ta'nını ettin tehziz
Hakka, peygambere tatvil-i zebân,
Nice bir müslime karşı hezeyân.
Bu enaniyyet-i Firavnâne,
Seni fırlattı çeh-i hızlâne.
Hulk-i mahviyyete bigâne iken,
Dem vurursun yine mahviyyetten.
Buna dostum şımarıklık derler,
O ne fendir, ne edebdir, ne hüner!
Boşluğa düştün ise var sen düş.
Türlü evhâmın ile orda dögüş.
Çekme hemcinsini ye's-i ademe.
Sen düş ancak o gamınla nedeme.
Var ise hubb-i vefâ vü yâri
Serrini nefesine hasret bâri.

HÜKM-İ MUHAKKİKİN

Bir tefekkürden ibâret insan,
Mütebâkisi onun et ile kan.
Fitr ü temyizi olunca fâsîd
Olur insanlığı artık kâsîd.
Es-selâmu alâ meni't-tebeal Hüdâ

27 Mayıs 1334
Posta İşletme Müdürü
AHMED AVNİ

GÜNLERİN GETİRDİĞİ

DÖNÜŞ

İsmail L. ÇAKAN

AYLARCA önce; fikri hazırlıklarla başlayan, teşyi' merâsimleri ve mes'ud yolculuklarla gelişen kudsi heyecanlar, şimdi rehâvetli bir itminan duygusuna inkılap etmiş vaziyette... Ortasından bir demir çubuk geçirilmiş kâğıt üzerindeki demir tozlarının hafif bir hareketle, o çubuk etrafında halkalanmasına eş; hac kâfileleriyle KA'BE merkezi etrafında, dıştan içe doğru, çemberleşe çemberleşe küçülen dünya, artık; yine aynı mihrak çevresinde, halkalaşa halkalaşa büyüyor... Evet işte **HACILAR DÖNÜYOR!**..

Allah (c.c.) Teâlâ'nın aziz dâvetlileri afv ve mağfiret ziyâfetinden; iki cihan serveri, ufuk peygamber Hz. Muhammed (S.A.V.) i ziyâretten dönüyorlar!..

Günlerce evvel, sevinç gözyaşlarımızla yolladığımız bağıllık ve ta'zim duygularımızı, salât-ü selâmlarımızı merciine ulaştıran mübarek kervanlar dönüyor!..

Mukaddes beldelerin kudsi havalarını içgerilerinde; dünya müslümanlarının sevinç ve kederlerini kalblerinde; kâinâtın en büyük huzur ve neş'esini gönüllerinde taşıyan bahtiyarlar dönüyor!..

BU ne mutlu dönüş!

O ne mübarek vuslat! Dönüşü olmayan bir vuslata eren, ruhunu o mukaddes topraklarda, mes'ud çölde gerçek sahibine teslim eden ibâdet şehitlerine binlerce gıta, binlerce fatiha!..

Dönerlerin imtihanı devam ediyor. Zira «Hacı olmak», «Hacı kalmak» için... Bu olmazsa, bunca zahmet niçin?..

Siz ey dönmeyenler, o mukaddes yolculukta hatm-i enfas edip o nebiyyi muazzam'ın ebedi komşuluğuna kavuşanlar, hayat imtihanından başarı tezkerenizi aldınız. Bize dua ediniz.

Size ağlayacak değiliz. Gözümüz ağlamaya müsâitse, o ilk yaşlarını kendi günahkâr bağrımıza dökmesini isteyeceğiz ondan.

EY dönerler mukaddes seferden. Sizi «hoş geldiniz», deriz. Ehlen ve sehlen!.. Gidip gelmek, görüp dönmek, büyük bir mazhariyet; yüce, çok yüce bir nimet.. Fakat kavuşmak, olmak ve kalmak, bunlar; evet bunlar, tamamen başka, bambaşka bir devlet...

Tebrik ederiz; haccın hac feyzine kanan, KA'BE yollarında kalan, haccın manasını hacı kalamakta bulan bahtiyar mü'minleri!..

Ya Rab! Bize de göster bu mutlu günleri!..